

Biblioteca ASTRA,
Corpul B

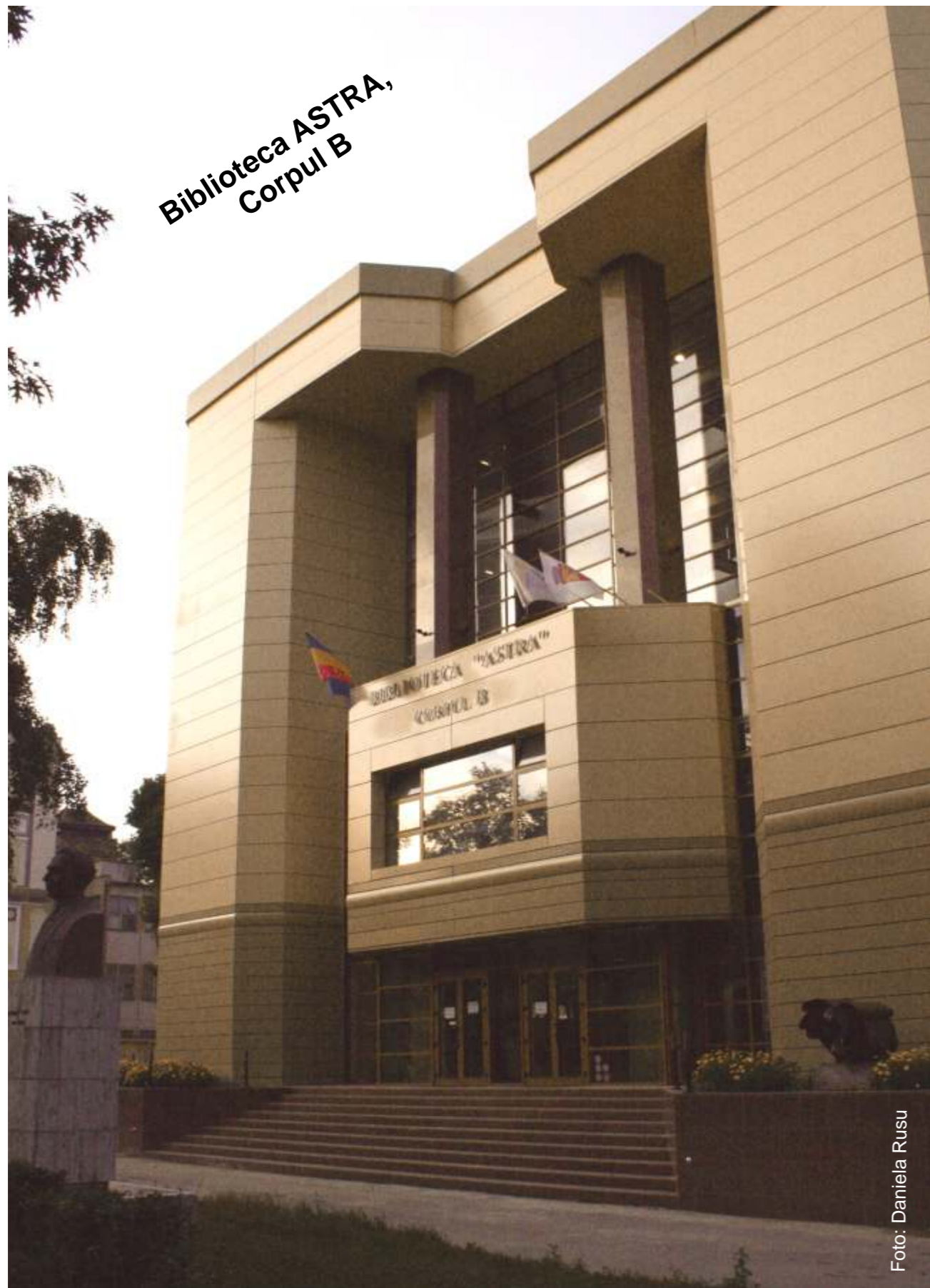
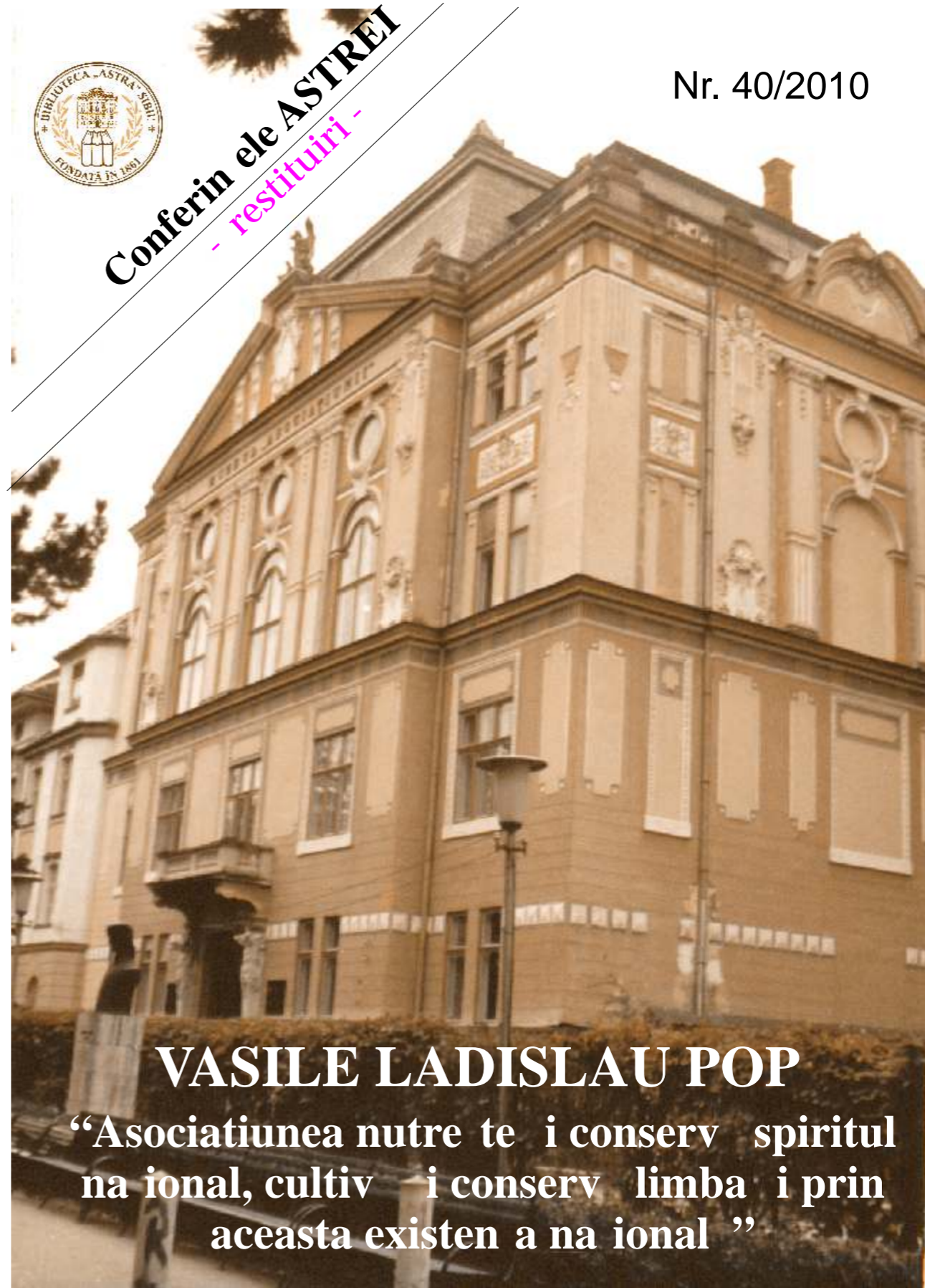

Foto: Daniela Rusu

Conferințele ASTREI
- restituiri -

Nr. 40/2010

VASILE LADISLAU POP

“Asociațiunea nutre te și conservă spiritul
național, cultivă și conservă limba și prin
aceasta existența națională”

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Conferințe restituite:

VASILE LADISLAU POP:

*„Asociațiunea nutrește și conservă spiritul național,
cultivă și conservă limba și prin aceasta existența națională”*

Coordonatorul colecției: Onuc **Nemeș-Vintilă**
Grafică copertă: Daniela **Rusu**
Editor: Ioana **Butnaru**
Tehnoredactare: Delia **Hașegan**
Lucrare realizată la tipografia Bibliotecii ASTRA
Tiraj: 15 exemplare

*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,
Compartimentul Colecții Speciale*

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Str. G. Barițiu, nr. 5-7, cod 550178
Sibiu, ROMÂNIA
Tel.: +40 269 210551, +40 369 561731, fax: +40 269 215775
Web: <http://www.bjastrasibiu.ro>, e-mail: bjastrasibiu@yahoo.com

ISSN: 1843 - 4754

Din această serie au apărut conferințele:

Octavian Paler	<i>Autoportret într-o oglindă spartă</i> (nr. 1)
Constantin Noica	<i>Eminescu – omul deplin al culturii românești</i> (nr. 2)
Horia Bernea	<i>Evocat de: Andrei Pleșu, Sabin Adrian Luca, Ion Onuc Nemeș</i> (nr. 3)
Rodica Braga	<i>Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate</i> (nr. 4)
Mircea Braga	<i>Întoarcerea ex- librisului</i> (nr. 5)
Ion Agârbiceanu	<i>Către un nou ideal – 1931-</i> (nr. 6)
Ion Agârbiceanu	<i>Necesitatea din care a răsărit <<ASTRA>></i> (nr. 7)
Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007	(nr. 8)
Pr. acad. Mircea Păcurariu	<i>– Mitropolitul Andrei Șaguna – 200 de ani de la naștere</i> (nr. 9)
Ioan Lupaș	<i>Viața și activitatea lui Gheorghe Barițiu</i> (nr. 10)
Victor V. Grecu	<i>Dreptul limbii</i> (nr. 11)
Antonie Plămădeală	<i>A plecat și Constantin Noica</i> (nr. 12)
Giovanni Ruggeri	<i>Muzeul de Icoane pe Sticlă din Sibiel</i> (nr. 13)
Dorli Blaga	<i>În ciuda vremurilor de atunci, viața lui Blaga la Sibiu a fost frumoasă și luminoasă</i> (nr. 14)
Octavian Goga	<i>La groapa lui Șaguna</i> (nr. 15)
George Banu	<i>Actorul european</i> (nr. 16)
Rita Amedick	<i>Podoabe pentru o sfântă a săracilor</i> (nr. 17)
Basarab Nicolescu	<i>Întrebări esențiale despre univers</i> (nr. 18)
Vasile Goldiș	<i>La mutarea bustului lui G. Barițiu în fața Muzeului Asociațiunii</i> (nr. 19)
Eugen Simion	<i>Constantin Noica – arhitectura ființei</i> (nr. 20)
Jan Urban Jarnik	<i>Un prieten sincer al poporului nostru</i> (nr. 21)
Al. Dima	<i>George Coșbuc în Sibiu</i> (nr. 22)
Octavian Goga	<i>Țăranul în literatura noastră poetică</i> (nr. 23)
Răzvan Codrescu	<i>Doctorul Nicolae C. Paulescu sau Știința lui Scio Deum esse</i> (nr. 24)
Victor V. Grecu	<i>Identitate. Unitate. Integrare – în spectrul globalizării</i> (nr. 25)

Remus Rizescu	<i>Compozitorul slovac Jan Levoslav Bella și Sibiul</i> (nr. 26)
Teodor Ardelean	<i>Limba înainte de toate și în toate</i> (nr. 27)
Andrei Șaguna	<i>Românii s-au zbatut mai mult pentru limbă decât pentru viață</i> (nr. 28)
Andrei Bârseanu	<i>Asociațiunea nu va face literatură și știință, ci numai va sprijini literatura și știința</i> (nr. 29)
Iuliu Moldovan	<i>Problema Munților Apuseni</i> (nr. 30)
Ion Duma	<i>Eminescu și românii din Ungaria</i> (nr. 31)
Vasile Ladislau Pop	<i>„Luptele politice nu numai că ne-au răpit timpul, dar au înstrăinat frați de către frați”</i> (nr. 32)
Vasile Ladislau Pop	<i>“Numai lumina, numai cultura ne poate mântui: cultura și lumina trebuie să ne dea putere în brațe, ca să ne știm apăra viața, și minte și înțelepciune spre a ne ști conserva și înmulți cele trebuincioase întru susținerea vieții”</i> (nr. 33)
Vasile Ladislau Pop	<i>«(...)În loc de a trage unii într-o parte, alții în alta, în loc de a lucra unii spre stricarea și slăbirea altora ca să ne ridicam persoanele noastre (...))»</i> (nr. 34)
Sebastian Stanca	<i>Pastelele lui Alecsandri</i> (nr. 35)
Andrei Bârseanu	<i>„Oamenii mari se cunosc după seriozitatea cu care tratează chiar și lucrurile mici”</i> (nr. 36)
Andrei Șaguna	<i>„Suntem fiii unei patrii umane, culte și constituționale”</i> (nr. 37)
George Barițiu, Iacob Bologna	<i>“Nici un popor care nu cultiva artile și industri’ă, nu are dreptul să se numere între popoarele civilizate”</i> (nr. 38)
Acad. Radu P. Voinea	<i>Asociațiunea a avut un rol important în realizarea unității spirituale și naționale a tuturor românilor</i> (nr. 39)
Vasile Ladislau Pop	<i>„Asociațiunea nutrește și conservă spiritul național, cultivă și conservă limba și prin aceasta existența națională”</i> (nr. 40)

Vasile Ladislau Pop

**Asociatiunea nutrește și conservă spiritul național, cultivă și
conservă limba și prin aceasta existența națională***

Cuventulu Ecsel. sale dlui presied. asoc. Lad. Bas. Popu
la deschiderea adunarei gener.in Sabesiu la 5-6. Augustu 1872.

Stralucita adunare!

Me semtiu fericitu, ddloru, candu a patr`a óra amu onóre a cuprinde scaunulu presidiale spre a conduce afacerile adunarei gen. asoc. pentru literatur`a romana si cultur`a poporului romanu! Multu amu regretatu ddniloru, ca in anulu trecutu nu `mi a iertatu starea sanetatei se potu luá parte la adunarea gener.d`in Fagarasiu, prim`a óra cá presiedinte realesu; dar de trei ori me semtiu fericitu astadi, candu amu ocasiune a me convinge, ca d`in partea p.o. membrii ai asoc. trans. intruniti aici in partile meridionali ale patriei cu aceleasi simtieminte de simpathía si bucuría suntu intempinatu, cu cari m`au intempinatu fratii nostri membri ai asociatiunei d`in partile patriei nordice in anulu 1870 realegându-me de presiedente alu asociatiunei!

* Transilvania, Sibiu, 1872, an V, nr.17, p.193-195; nr.18, p. 205-208
Textul respectă ortografia vremii.
Titlul aparține editorului.

4..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

Me simt foarte fericit domnilor, când văd cât de tare s'au lăsat și s'au întărit simpatia față de institutul al cărui reprezentant sunt: asociația transilvaniană etc., - nu numai la bărbații națiunii noastre, ci și la secolul cel frumos! Pentru că însemnă altă domnilor, cunoscând această frumoasă de doamne române, care în înfrumusețarea adunării noastre și îi ridică splendoarea ei prin preapăt și simpatia lor prezentă, decât că doamnele române încă se interesează de progresul asociației noastre, de promovarea scopurilor ei, ele sunt demnele următoare ale femeii române, ele acurug acolo, unde sunt bărbații, frații și părinții lor întruniți spre îndeplinirea scopurilor publice; ubi tu Cajus, ibi ego Cajs!

Doamnele române și împlinesc cu scumpătate obligațiile impuse secolului lor împregiurului casei și al familiei, înseamnă și nu și uită nici de afacerile publice, ci acurug spre a ne anima pre noi bărbații, și spre a ridica splendoarea și valoarea lucrărilor noastre prin prezența lor!

Se nu credea cineva, că numai curiozitatea a adus pre doamnele noastre la acest loc, nu domnilor, de sigur nu, ci simpatia și iubirea cu care îmbrățișează dănilor noastre salutare, și aceasta ne da garanția, că asociația noastră va prospera!

Diece ani s'au împlinit dd. în 5. Noembrie 1861, de când s'au constituit asociația noastră, - unu șir de ani destul de frumos, pentru că din cele ce s'au petrecut în acei ani se ne pot face o iconă chiară atât despre trecutul, cât și despre viitorul asociației noastre!

De și cu ocazia adunărilor gen. în totu an. s'au făcut rapoarte preste cele ce s'au petrecut în decursul fiecărui an; - de și toate aceste rapoarte se afla tipărite mai întâi în actele adunărilor gen., - și de la întemeierea fișei asoc. în «Transilvania», prin urmare ori și cine ar dori să cunoască progresul și rezultatele asociației noastre în decursul acestor 10

ani si mai bine, ar poté-o face acésta cetindu protocólele adunariloru gen.si ale siedintieloru comitetului asociatiunei!

Totusi fiendu-cà, - precumu s`au esprimatu unii membri ai asociatiunei in adunarea gen. dela Alb`a-Iulia si in cea dela Fagarasiu, - acele protocóle, resp. foi`a asociatiunei, in care se afla tiparite acele protocóle, durere! nu se prea citescu, de o parte, éra de alta pentru ca d`in o asia massa de protocóle totusi ar fi greu, si ar costá multa ostenéla, - la care pucini voru avé voia a se supune – ar costá multa ostenéla de a`si scóte d`in ele o icóna chiara a resultatelor produse prin asociatiunea nóstra intru promovarea scopuriloru pe cari si li-a propusu, credu cà nu voiu intreprinde lucru superfluu, neci voiu abusá de patienti`a stralucitei adunari gen., déca pre scurtu, asia dicându in summis apicibus, voiu enumerá si descrie resultatele asociatiunei nóstre in decursulu celoru 10 ani, adeca dela constituirea ei in 4. Noembre 1861 pàna in Octobre 1871.

A fostu ddniloru o idea fórte fericita si salutaria a intemeiá asociatiunea pentru literatur`a si cultur`a poporului rom., si barbatii, cari ne-au desteptatu, cari au alergatu si esoperatu infientiarea acestei asociatiuni, `si au facutu merite nestergibile pentru natiune!

Ca icón`a ce amu se vi o presentedi ddniloru despre activitatea asociatiunei, se fia mai chiara, voiu se atingu inainte de tóte partea finantiaria, care e fundamentulu edificiului, ce `si a propusu asociatiunea a-lu redicá; voiu trece apoi la dispusetiunile si mesurile ce a luitu asociatiunea intru promovarea scopuriloru ei, si in fine voiu enumerá productele literarie cá eflucu alu activitatei membriloru asociatiunei!

Cu càta simpathia si zelu a fostu imbratiosiata asociatiunea de càtra inteligenti`a romana, se póte vedé de acolo, ca indata la constituirea

6..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

asociației, în 5. Noiembrie 1861, într-o zi s'au scris și adunat o sumă respectabilă de 7040 fr.v.a.

Capitalul acesta de 7040 fr. a crescut până la adunarea gen. d'în Brașov 1862 la 11,000 fr.; până la cea d'în Blăși 1863 parte mare cu ocazia și după adunarea de la Brașov la 20,500 fr.; de la adunarea d'în Blăși până la cea d'în Alb'ă-Iul'ă 1866 abia s'a urcat capitalul la 24,300 fr.; până la adun.gen.d'în Cluș 1867 la 28,100 fr., până la cea d'în Gherl'ă 1868 la 30,000 fr., până la cea d'în Sîmcut'ă mare 1869 la 40,300 fr. și până la cea d'în Năsăud 1870 la 43,800 fr. v.a.; până la adun. gen. d'în Făgăraș 1871 cea mai mare parte d'în marimosele oferte ale locuitorilor d'în districtul Năsăudului (7000 fr.) s'a urcat fondul asociației la 52,300 fr., la care adăugându-se încă intratele până în Octombrie 1871, cu finea alor 10 ani de la constituirea asociației, acesta avea în proprietatea sa un capital de 54,500 fr. v.a.

Erogările care s'au făcut pentru îndeplinirea scopurilor asociației, precum și pentru suportarea cheltuielilor cancelariei, s'au urcat la suma de 34,000 fr. v.a. 54,500 fr. capital și 34,000 erogații, - făcând o sumă respectabilă de 88,500 fr., care, dacă nu s'ar fi înființat asociația, s'ar fi erogații pot fi în partea cea mai mare pe lucruri deșerte, pe lucruri a căroră dăruire neci urmă nu li s'ar mai vedea astăzi.

Într-un timp devenise, dărilor, sprijinirea asociației cu mijloace materiale tare deșerte și neînsemnate, într-o dată, către cassierul asoc. fericitul I. Brotte în raportul său către adunarea gen. de la Hatiegu în an. 1864 a fost nevoit să observe următoarele: «Averea fondului (asociației) crește încet și corespunde scopului prin puțin, așa că luând de la început venitul actual curent – abia la vreo 30 de ani vom ajunge la un capital de 50 de mii.»

O aparițiune memorabilă, domnilor! în viața noastră! în anul d'antăiu după înființarea asoc., cându gemeamă încă sub absolutism – acesta a fost cu mai mult zel și căldură sprijinită că în cei trei ani următori, cându ajunsese și națiunea română a fi recunoscută de membru alu legislațiunii și factoru întru asediarea și dirigerea destinelor patriei! - era după ce s'a introdus pentru națiunea română d'în nou absolutismul, acum națiunile constituționale, și națiunea noastră fu desconsiderată, respinsă de pe toate terenele publice politice, - românii erau acuru d'în toate părțile încă și cu mai mare zel spre a sprijini asociațiunea.

Se pare că geniul bun al națiunii ne conduce și ne arată calea pe care avem să mergem, că se nu mai fim totu jucării în mâinile stăpânilor, se nu ne mai lasăm a fi considerați, tractați numai că lutul în mâinile olariului! pe care îl fremente și folosește cum îi place, - ne arată calea care este calea culturii. La cultura d'olilor, la cultura, ca astăzi numai acesta ne mai poate da putere!

Se vedem acum, d'olilor! ce măsuri a luat și ce dispozițiuni a făcut asociațiunea pentru promovarea scopurilor ce și a propus.

I. În cea d'antăia adunare gen., în adunarea dela Sibiu 1861 s'a decis la propunerea dlui G. Baritiu, că se reclame dela ministerul d'în Viena unu tezaur național pentru literatură națională de mare preț; manuscrisurile nemuritorilor bărbați S. Clainu și G. Sincai, era efectuarea acestui decis s'a încredințat comitetului asociațiunii.

În adunarea gen. dela Gherla 1868, - adică după 7 ani de zile, - amintindu dn. E. Macelariu, că acea decizie a adun. gen. I. încă nu s'a efectuat prin comitet, propuse să se însărcineze comitetul că să se străduiască cu deodată a procura acele manuscrise pentru asoc., ceea ce s'a și primit de către adunare cu acel adăuș, că deca acele manuscrise nu se potu castiga

8..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

pentru asoc., celu pucinu se se midiulocésca tiparirea lor, cá se se predea literaturii nationali!

Aflandu mai tardíu comitetulu, ca acele manuscripte se afla la consistoriulu gr.cat. d`in Orade, a recercatu pre acelu consistoriu, cá se estrade acele manuscripte. Cu datulu 21. Ian. 1869 a respunsu consistoriulu, cá manuscriptele d`in cestiune se voru transpune metropolitulu gr.cat. d`in Blasiu.

Comitetulu s`au adresatu apoi cátra dn. metropolitulu dr.Vancea, care cu datulu 15. Iuliu 1869 a facutu cunoscutu comitetului, cá nu a primitu manuscriptele si cá totu-deodata a provocatu pre consistoriulu gr.cat. d`in Orade, cá se se dechiare in obiectulu d`in cestiune.

In 6. Dec.1870 d`in nou s`au adresatu comitetulu asoc. cátra Esc. Sa dn. metropolitu Vancea rogandulu, cá se faca cunoscutu comitetului ce resultatu au avutu passii facuti facie cu consistoriulu gr. cat. d`in Orade.

In 26. Dec. 1870 éراسi a respunsu dn. metropolitu dr.Vancea, cá nu i s`au mai tramisu acele manuscripte nici la repetitele recercari.

II. nca nu trecuse anulu dela infiintiarea asoc. si zelulu unoru barbati romani adeveratu nationali a efeptuitu espusetiunea manufaptureloru – a industriei – romane, cu ocaseuna adun. gen. d`in Brasiovu in Iuliu 1862, care espusetiune a datu probe vederate si frumóse despre gradulu culturei si alu industriei poporului romanu, pre temeiuulu carora s`a potutu convinge fia-cine, cá asociatiunea nóstra la edificarea templului culturei nationale nu are se incépa dela fundamente, - ci are se continue numai edificarea dejá redicata d`in pamentu – afara!

III. Totu in adunarea gen. dela Brasiovu s`a stabilitu formarea a trei comisiuni scientifiche, filologica, istorica si istorico-naturale. In adunarea gen.dela Hatiegu s`au alesu presiedintii pentru tóte trei sectiunile, pentru cea

filologica dn. Cipariu, pentru cea istorica dn. Munteanu, ér pentru cea istorico-maturale dn. metrop. Bar. Siaguna, indatoranduse acestia a raportá despre constituirea si activitatea sectiuniloru celei mai deaprópe adunari gen. Presiedintii inse pàna acuma inca nu au raportatu, si in càtu sciu eu nici cà s`au constituitu acele sectiuni!

IV. Totu in adunarea gener. dela Brasiovu s`au acceptatu si inauguratu scrierea cu litere strabune dupa ortografi`a comisiunei filol. d`in Sibiiu, cá generale in tóte afacerile romane! Unu evenimentu acesta, ddloru, de totu memorabile! unu resultatu séu acuisitiune de insemnatate si importantia mare pentru literatur`a romana! la care cu privire la cele intreprinse numai cu 10 ani mai inainte in contra litereloru strabune, abia ne mai poteamu tinde sperantiele nóstre.

V. Totu in acea adunare gen. recunoscunduse meritele poetului nostru Andr. Muresianu, castigate prin productele sale poetice, s`a decisu premiarea lui, cu unu premiu in sine micu, amesuratu starei finantiarie a asoc., dar cu atàtu de mai mare pretiu morale!

In adunarile gen. dela Blasiu si Hatiegu nemicu nu s`a intemplat memorabile.

VI. In adunarea gen. dela Abrudu s`a primitu in principiu propunerea, resp. provocarea asoc. nat. d`in Aradu in privinti`a tieneri unei conferintie cu scopu de a stabili unitatea ortografiei cu litere strabune, inse constituirea, respective intrunirea acestei conferintie s`au amenatu pre unu anu, pàna candu se se desbata in foile publice divergientiele ortografice.

VII. Totu in acea adunare s`a decisu a se premiá unu dictionariu etimologicu si alu limbeloru patriei, déca se va presentá unu atare opu asociatiunei si se va aflá apoi corespundietoriu, ingriginduse apoi asociatiunea de tiparirea lui.

10..... *Conferințele Bibliotecii ASTRA*

In adun. gen. dela Alb`a-Iuli`a inca nu s`a intemplatu nemic`a memorabile; - conferinti`a mai multoru barbati distinsi ai natiunei, care s`a tienutu cu acea ocasiune in cestiuni politice, necadiendu in sfer`a activitatei asociatiunei, nu póte fi aici amintita, - si fàra de acea n`a potutu aratá nici unu resultatu!

VIII. In adun. gen. dela Clusiu s`a datu celu d`antaiu impulsu pentru infiintiarea unei academie de drepturi cu limb`a invet. romana prin dn. direct. si redact. Iac. Muresianu d`in Brasiovu, facandu totudeodata unu ofertu de 1602 fr. pentru academia si o scóla agronomica.

Ide`a acésta salutaria fu imbraciosiata cu caldura de càtra comitetulu asociat. la propunerea dlui vicepresied. alu asoc. I. Bolog`a, ér la propunerea comitetului totu cu asemenea caldura de càtra adunarea gen. d`in Naseudu, care in siedinti`a sa din 9. Aug. 1870 a decisu cu unanimitate, ca recunósce necesitatea infientiarei unei academie romane de drepturi si ca primesce proiectulu comitetului pentru castigarea midiulóceloru trebuintióse, resp. pentru efeptuirea acelui planu, insarcinandu comitetulu cu punerea la cale a dispusetiuniloru necesarie spre realisarea acelui planu. Comitetulu a si facutu passii necesari, intre altele a recercatu si pre sororile asociatiuni dela Aradu si Cernauti cá se vina si densele intru ajutoriu spre a realisá acelu proiectu (1871 pag. 134).

IX. Adun. gen. d`in Clusiu salutata prin unu telegramu de càtra academi`a romana d`in Bucuresci, a resalutatu academi`a, dandu semnu vederatu despre solidaritatea ce intrunesce pre toti romanii sub standartulu culturei nationali!

X. Totu in adun. dela Clusiu s`a decisu edarea fóiei asociatiunei prevediute in § 33 alu statuteloru asoc., dar in decursu de 6 ani nerealisate, concrediendu comitetului asoc. efeptuirea acelui decisu, ceea ce s`a si

implinitu si cu 1. Ian. 1868 a inceputu a aparé fói`a asociat. sub redactiunea secret. I. dn. G. Baritiu cu numirea «Transilvani`a.»

Totu romanulu binesimtietoriu si iubitoriu de prosperarea si luminarea natiunei a trebuitu se salute cu bucuria realisarea acestui postulat alu statuteloru, potendu astfeliu asociatiunea dispune despre unu organu propriu alu seu, prin care se póta respandí radiele binefacatórie ale scientieloru si arteloru etc., si avendu astfeliu insemnele sale, semne vederate ale ecsistentiei si activitatei sale neintrerupte!

XI. In adun. gen. dela Gherl`a la an. 1868 s`a decisu la propunerea dlui Vis. Romanu, cá asociat. pre spesele sale se edea carti de instructiune pentru scólele poporali romane, insarcinanduse totu-deodata comitetulu, cá acelasi dupa cointielegere cu ordinariatele respective se elucre unu proiectu detaiatu in privinti`a acésta. Acestu decisu salutariu alu asociatiunei, durere, cá nu s`a potutu efeptui, pentru cá ordinariatele resp., dupa cumu a raportatu comitetulu asociatiunei la adunarea gener. d`in Siomcut`a mare privindu cu Jalusia la orice amestecu strainu (?) ce ar poté periclitá caracteriulu confesionale alu scóleloru poporali, au dechiaratu, «cá afacerile scolari suntu afaceri proprie ale loru» si asia adunarea gen. dela Siomcut`a mare s`a vediutu silita a se abate dela conclusulu luat in adun. gen. dela Gherl`a si a se restringe numai in premiarea celoru mai bune carti poporali!

In consunantia cu acésta decisiune in adunarea gen. dela Naseudu s`au si aplacidatu si scrisu duoe premii, unulu de 500 fr. pentru cea mai buna carte agronomica; si altulu de 50 galbini pentru cea mai buna igienia poporale. Concursele resp. s`au scrisu d`in partea comitetului in Noembre 1870.

XII. In adunarea gener. dela Siomcut`a mare 1869 s`a primitu introducerea regulamentulu pentru infientiarea reuniuniloru tienutali si a agentureloru comunali ale asociatiunei, proiectatu de dn. Bologna, primitu cu

12..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

unele modificatiuni si recomandatu adun. gen. prin comitetulu asociatiunei; insarcinanduse acestu comitetu cu punerea in lucrare a acelu regulamentu, ceea ce s`a si facutu in unele tienuturi ale patriei cu celu mai bunu si frumosu resultatu intru desteptarea, nutrirea si consolidarea simtiului nationalu, precumu si cu privire la sprijinirea materiale a asociatiunei, in tienuturile adeca, unde se póte laudá natiunea cu barbati deplinu devotati causeroru nationali.

XIII. Totu in acea adunare gen. recunoscunduse necesitatea infientiarei unei catedre pentru limb`a si literatur`a romana la universitatea d`in Vien`a, - care cestiune a fostu sulevata de cátra tenerimea rom. studiósá la acea universitate, - s`a insarcinatu comitetulu prin acea adunare, cá in cointielegere cu celelalte dóue asociatiuni romane – cea dela Aradu si cea dela Cernauti – se intreprinda tóte si se faca toti pasii de lipsa pentru realisarea acestei dorintie generale.

XIV. La initiativ`a dlui Vis. Romanu luata in adun. gen. d`in Gherl`a in urm`a insarcinarii primite dela acea adunare, comitetulu asoc. a substernutu adunarei gen. d`in Siomcut`a mare unu regulamentu pentru folosirea bibliotecii asociatiunei, si adunarea gen. l`a primitu.

XV. Totu in adun. gen. dela Siomcut`a mare s`a decisu a se esprime recunoscientia toturoru conlucratoriloru intru infientiarea unui gimnasiu romanu in comitatulu Satumarelui proiectatu de inteligenti`a romana d`in acelu comitatu, - oferindu totu sprijinulu seu morale in interesulu acelu institutu, a carui infientiare s`a recunoscutu a fi necesitate imperativa.

XVI. Totu in adun.gen.dela Siomcut`a mare s`a primitu propunerea dlui L. Vajda de a premiá carti de lectura pentru scólele poporali, intretiesute cu istori`a patriei si a natiunei nóstre, a strabuniloru nostri romani, cu

enaratiuni d`in istori`a naturale, cu istorióre combatátórie de vitiuri si laudatórie de virtuti, tóte cu ilustratiuni si cu icóne.

XVII. Adunarea gen. dela Naseudu in 1870 in urm`a initiativei luate totu de dn. L. Vajda in adun. gen. d`in Siomcut`a mare a decisu in urm`a opinarei comitetului a perená memori`a barbatiloru romani mai destinsi si binefacatori ai asociatiunei – prin asiediarea unui «Albumu» de biografii si a unui registru alu numiloru aceloru barbati (carte de auru), insarcinandu comitetulu cá se-si procure biografiile barbatiloru romani mai destinsi, si candu va fi colectiunea destulu de completa, comitetulu se o presenteze adunarei gen.

XVIII. In adun. gen. dela Naseudu s`a primitu mai incolo opulu dn. I. Chitu intitulatu: «Viti`a cultivata,» spre a se dá tipariului, cu acelu adausu inse, cá antaiu se se ingrigésca comitetulu asoc. pentru stabilirea terminiloru tehnici in acelu opu, precumu si pentru purificarea stilului, si apoi opulu astfeliu completatu se-lu substerna de nou adunarei gen.

XIX. Totu in adun. gen. dela Naseudu s`a decisu a se face passii cuviintiosi pentru schimbarea statuteloru in directiunea aceea, cá si persónele morali cá membri ai asociatiunei, se poséda votu in adunarile gen. ale asociatiunei.

XX. In adun. gen. dela Fagarasiu 1871 nu s`a intemplatú ceva mai memorabile in ceea ce privesce dispusetiunile adunariloru gen. cu privire la promovarea scopuriloru asoc., esceptandu numai conclusulu adusu la propunerea dlui cons. E. Macelariu, cá adeca la impartirea stipendieloru se se adauga clausula, ca: «stipendiatii se obléga prin reversu, ca dupa absolvirea studielora voru serví in patria, in càtu voru afla postu corespundietoriu.»

Tóte aceste dispusetiuni si mesuri, ddloru, le-a luatú asociatiunea resp. adunarile gen. si comitetele ei cu cea mai buna intentiune, precumu si cu celu

14..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

mai curatu zelu de a inaintá prosperarea asociatiunei; in tóte lucrările asociatiunei in totu decursulu a loru 10 ani a domnitu cea mai buna armonia intre membrii asociatiunei resp. a adunariloru gen. si a comitetului, asia câtu abstragundu dela câteva espectoratiuni mai multu de dosu provenite d`in gelosia confesionale, ca adeca la conferirea stipendieloru s`ar preferí cutare confesiune, precumu de alta parte, ca d`in veniturile asoc. se remunerédia ómenii de cutare confesiune – abstragundu dicu dela aceste, cari nici candu nu au patrunsu in publicitate, - negresitu pentru ca nu au avutu nici unu temeiu – tóte afacerile asociatiunei atátu prin adunările ei gen., câtu si prin comitetu s`au stabilitu si efeptuitu in cea mai buna cointielegere si spre multiamirea tuturor!

Unu singuru tonu disarmoniosu si potu dice durerosu s`au auditu in decursulu celoru 10 ani, care a turburatu animele celoru binesimitori si i-a intristatu!

Mi-pare reu, ddloru, dar sum silitu se atingu acésta córda disarmoniósá si se sulevezu o cestiune séu causa, pre care `si a enunciatu verdictulu seu adunarea gen. respectiva, sum silitu pentru ca sum datoriu problemei mele ce mi-amu propusu, a ve presentá ddloru o icóna chiara si fidela a activitatei asociatiunei, - in tóte direptiunile! - Acelu tonu durerosu s`au auditu in adunarea gen. dela Fagarasiu.

Sciti bine, ddloru, ca in statutele asoc. e provediutu (§ 33), cá asociatiunea se aiba fóiea sa periodica.

Dupa siépte ani de dile adun. gen. (dela Clusiu) decretéza edarea fóiei, si cu efeptuirea decisului insarcinéza pe comitetulu asoc. Acestuia ei succede a satisface conclusulu adun. gen. si respective a statuteloru asociatiunei; cu 1-a Ian. 1868 a inceputu a aparé fóiea asociatiunei sub numirea «Transilvani`a.» Redactiunea fóiei asoc. dupa § 16 d`in statutele asoc. s`a concrediutu

secretariului ei primariu dlui G. Baritiu, (care dupa cumu credu, eu chiaru cu respectu la acésta dispușetiune a §-lui 16 s`au alesu la tóte adun. gen. de secret. I., socotindulu cá pre celu mai aptu si mai aplecatu a se cuprinde cu redactarea unei foi). Asociatiunea si cu ea dn. redactoriu a trebuitu se crédia, ca membrii asociatiunei pre temeiu lu obligatiunei care li-se impune in § 35 alu statutelu, voru subministrá pentru fóia materialu de ajunsu si corespundietoriu scopurilu asociatiunei, adeca nu numai alu literaturei , ci si alu culturei poporulu rom., - s`a insielatu inse atátu asociatiunea, cátu si redactoriulu, - acesta nu a avutu ce redactá, séu numai fórté pucinu, - prin urmare mai ca nici nu a redactatu, ci a totu scrisu si éra scrisu mai singuru singurelu pentru fóia, cá se aiba ce tiparí in ea, se nu o dea afara in bianca! Firesce, ca elu a scrisu despre materii si lucruri, la cari s`a priceputu si despre cari a trebuitu se presupuna, ca inteligenti`a romana va trage folosulu spirituale d`in ele – neababatenduse nici candu la materii, cari nu s`ar tiené de sfer`a activitatei asociatiunei! ba d`in contra, s`a tienutu strinsu de conclusulu adunarei gen. d`in Sibiu, dupa care fóiea periodica ce va esí pre spesele asociatiunei, are se se ocupe per eminentiam – cu publicarea de documente istorice in originalu si in traductiune.

Precumu amu disu, redactoriulu nu avea ce redactá, ci elu scriea; - la multi li-au placutu scrierile redactorelui, la unii s`ar vedé ca nu li-au placutu, s`ar paré ca chiaru la acéia , cari nici ca li-au cetitu! - Si ce au facutu acuma acei domni carora nu li-au placutu materialulu d`in «Transilvani`a», séu cari nici ca l`au cetitu? Au subministratu dóra ei materialu mai bunu, mai corespundietoriu scopurilu asociatiunei? au facutu dóra propunere, cá se se tiparésca in fóiea asociatiunei materii si lucruri dupa placulu si gustulu loru, d`in cari se póta trage si ei folosu spirituale; - au dara au doveditu séu baremu afirmatu, ca redactoriulu a indositu articlii mai corespundietori scopulu foiei

16..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

si a tiparitu de ai lui de cei fără folosu spirituale? ori ca au facutu motiune si au staruitu, cá se se concrédá redigerea fóiei altui redactoriu mai aptu? Nemicu d`intre tóte aceste, domniloru, ci puru si simplu au propusu sa incete fóiea, se i-se ascunda sórele acelu organu alu asociatiunei, care de o parte este chiamatu a respandí lumina, éra de alta a fi unu semnu vederatu despre ecistenti`a si activitatea asociatiunei! d`in motivu ddloru, ca «prin edarea fóiei nu numai nu s`au adusu nici unu venitu fondului asoc., ci d`in contra, pre totu anulu deficitu – si pentru ca fóiea dupa cumu se redigédia de presentu, se citesce prea pucinu, si prin urmare nu avemu nici folosu spirituale dela ea.»

Abstragundu, ddloru, dela aceea, ca intentiunea asoc. nici candu nu au potutu fi a edá o fóia cá se speculeze la venitu si folosu in bani, pentru ca asoc. nu e institutu de specula in bani - déca domnii propunetori intr`adevaru au fostu de parere, ca fóiea nu se redige bine, - ca nu se trage folosu spirituale d`in ea si ca nu se citesce, óre nu erá mai corespundietoriu scopului asociatiunei cá se propuna si se ni arate midiulócele, cumu s`ar poté incungiurá acele rele si a se preface fóiea asoc., in acea ce ar trebui se fia ocupa parerea domnialoru! ér nu cá se o supprime. Deci se me erte domnii aceia, cari s`au incercatu a supprime fóiea asociatiunei, déca voiu crede, ca au fostu in retacire, séu ca me voiu indoi, ca ei au purcesu d`in zelu curatu de a inaintá scopurile asociatiunei. - Dea ceriulu cá astfeliu de incercari se nu se mai faca, astfeliu de tonuri disarmouióse si dureróse se nu se mai audia in midiuloculu nostru!

Vinu acuma, ddloru, a ve insirá productele literarie ale membriloru asoc. cá efluxu alu activitatei asociatiunei nóstre!

Loculu primu in respectulu acesta i se cuvine, ddloru! secretariului I. alu asociat. dlui G. Baritiu! Pre lunga discursurile sale escelenti dela adun. gen. II. despre artele frumóse cu aplecarea loru la cerintiele poporului romanu;

dela adun. gen. a V.: «despre scientiele tehnice,» despre care se scrie in actele acelei adunari gen., ca «poterea cuventelor si logic`a argumentelor dlui Baritiu a rapitu cu sene publiculu ascultatoriu; - dela adunare IX.: «despre educatiunea femeiloru la natiunea romanésca,» care se termina cu citarea memorabililoru cuvinte ale lui Napoleonu I.: «Venitoriulu unui copilu este totu-deaun`a fapt`a mamei sale» si a lui Aimé-Martin: «Dóuedieci de volumi nu ar ajunge spre a aduná tóte ecsemplele mari de inriurinti`a mamei, d`in câte se infatiosadia memoriei nóstre» pre langa aceste, meritulu dlui secretariu I. e tesaurulu nationale ce contieniu aceste dóue volumi grele, - «Transilvani`a;» fóiea asociatiunei in cursu de patru ani – totu feliulu de scrieri si documente esite si trecute prin pen`a neobositulu nostru secretariu I., - totu atatea monumente ale activitatei literarie a lui! si prin elu a asociatiunei!

Cu productele loru literarie au venitu intru ajutoriu si promovarea scopuriloru asociatiunei mai incolo urmatorii domni:

La adunarea gen. d`in Brasiovu dejá fericitu in domnulu prof. si direct. gimn. G. Munteanu cu disertatiunea sa: «despre ortografi`a cu litere si modalitatea purificarei limbei rom.» totu dela acea adunare marele nostu filologu dn. T. Cipariu cu disertatiunea sa «despre limb`a si literatur`a romana;» totu de atunci protopopulu dn. I. Petricu «despre cultur`a vermiloru de metasa.»

Cav. I. Puscariu a substernutu pre langa unu discursu purcesu d`in ânima curatu romana, unu «Album» séu conscriere a mai multu de 200 familii nobile romane d`in Austria, oferindulu asociatiunei, si indatoranduse a lucrá in directiunea acésta si mai incolo fâra pregetu.

La adun. gen. d`in Blasiu vicariulu gr. cat. dn. I. Antonelli despre «poporulu romanu in constitutiune.»

18..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

La adun. gen. d`in Hatiegu protop. I. V. Rusu «despre romanii d`in Daci`a aureliana de pre tempulu imp. Aurelianu până la subjugarea loru prin turci in seculu alu XV.»

La adun. gen. d`in Abrudu dn. can. T. Cipariu «despre tablele cerate.»

Dn. adv. I. Gozmanu «insemnari d`in dreptulu romanu.»

Dn.vic. I. Antonelli «poporulu romanu in constitutiune» cá continuare la discursulu tienutu la adunarea III. si D.

Dr. Iosifu Hodosiu totu atunci cu disertatiunea sa «despre istori`a dreptului romanu.»

La adun. gen. d`in Alb`a-Iuli`a dn. T. Cipariu «despre ortografi`a si principiulu etimologicu.»

Dn. dr. Hodosiu «despre istori`a literaturii italiene.»

Dn. Protop. I. V. Rusu «despre moravurile, datinele si referintiele sociali ale vechiloru romani in generalu.»

Dn. adv. Aronu Densusianu cu disertatiunea sa «studii asupra poesiei populare romane.»

La adun.gen. d`in Clusiu dn. secret. guv. Lad. Vajda «despre crescerea tinerimeii si despre midiulócele, prin cari s`ar poté impedecá saracirea poporului romanu.»

Dn. prof. Iustinu Popfiu cu disertatiunea sa «o privire fugitiva preste literatur`a romana si lips`a unei istorie critice a literaturii romane.»

Dn. adv. dr. Tincu «despre economi`a nationale.»

La adun. gen. d`in Gherl`a dn. Iustinu Popfiu «memori`a lui Andreiu Muresianu.»

Dn. Iosifu Vulcanu «geniulu natiunei.»

Dn. Ios. Popu «ocupatiunile primitive ale ómeniloru si primele inventiuni, cu vreo câteva deductiuni la poporulu romanu.»

Dn. Lad. Vajda cu disertatiunea sa «câteva cuvinte despre necesitatea de a dá expresiune solemna a recunoscintei pentru fundatorii de scóle etc. si de a conlucrá spre redicarea starei materiali a poporului etc.,» disertatiune dupa cumu ne spune protocolulu acelei adunari, «ascultata cu mare atentiune si primita in mare parte cu strigari sgomotóse de se traiésca.»

La adun. gen. d`in Siomcut`a mare dn. protop. I. V. Rusu «despre necesitatea de a ni studiá istori`a patriei, d`in punctu de vedere nat.»

Dn. Ios. Vulcanu «despre poesi`a poporale séu poporulu romanu in poesi`a sa.»

Dn. Alecs. Buda «despre educatiunea poporale.»

Dn. Iustinu Popfiu «despre limba cá conservatória a nationalitatei.»

La adun. gen. d`in Naseudu dn. I. C. Dragescu «femei`a studiata d`in punctu de vedere morale.»

Dn. Ios. Vulcanu «despre cantecele haiducesci.»

Dn. Iustinu Popfiu «necesitatea culturei nationale» si

Dn. capitanu c. r. Franc. Mihailasiu «paralelle limbistice intre dialectele romane apusene si dialectulu romanu orientale,»cari 2 disertatiuni d`in urma inse d`in lips`a tempului nu s`au fostu cetitu in adunare, nici ca s`au tiparitu pâna acuma.

In urma in adunarea gen. d`in Fagarasiu dn. dr. Nic. Popu «despre music`a vocale.»

Dn. prof. I. Popescu «despre cultur`a poporului.»

Dn. vicariu I. Antonelli «Monografi`a Fagarasiului.»

Dn. Ioane D. Petrascu «despre educatiunea poporului.»

Tóte aceste disertatiuni séu discursuri pline de reminiscentii nationali si de invetiaturi si animare la totu ce e nationale romanu – au fostu in tóte

20..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

adunările gen. ascultate totu-deaun`a cu cea mai încordată atenție și întrerupte s`u urmate de aplauze entuziastice.

Prin produsele lor literare au mai acursu întru promovarea scopurilor asociației domnii și frații noștri: Ștef. Popu, prof. prepar.; Șim. Mihali, prof. gimn.; dr. P. Vasiciu, insp. școl.; Ieronimu Baritui; dr. Aureliu Brote; Ioane Antonelli; I.V. Barcianu; A. P. Alexi; Teodoru Rosiu; G. Vintila; sergentulu Criste; ... 11 la număr. Așa dară d`în inteligență`a cea numeroasă a națiunii noastre numai 11 însi s`au aflatu, cari au subministratu pentru f`oiaș asoc. materialu de redactatu!

Aceste suntu, strălucita adunare generală! rezultatele materiale și intelectuale ale asociației pentru literatur`a rom. și cultur`a poporului rom., rezultate, ddloru, de totu frumoșe și îmbucurătoare, decâtu cari mai bune mai alesu cu privire la dis`a latină «omne initium durum» nici ca amu potutu sperá.

Decátu t`ote aceste rezultate suntu înse alte rezultate și mai mari ale activității asociației, rezultatele morale, ddloru! rezultate atât de frumoșe și mari, câtu nu încap în ramele șeu cadrulu ic`onei, care `mi amu propusu a vi o prezentá despre activitatea asociației! Asociația destéptă, nutrește și conserva simțiulu național; scutește, cultivă și conserva limb`a și prin acesta ecsistenti`a națională, - prin înșocirea noastră documentamu, ca suntemu demni urmatori ai străbunilor noștri, despre cari scrie Bonfiniu, ca «s`au vediu a se luptá mai multu pentru limba decâtu pentru viétia, - adeva mai multu pentru ecsistenti`a națională decâtu individuale – asociația redică și înalță reputația națională – cea cădiuta înaintea străinilor; - în fine asociația face cá până cându în cele politice suntemu desbinati și în parte înșunati unii contra altora – așa dicundu până la cutiete – până cându în cele confesionale suntemu sfășiați și înștrinați de cătra olaltă până la ura nedumerita – aici ddloru, aici la șinulu mamei noastre, unde ascutitele

sagetiloru invidiei s`au tempitu, - unde veninulu s`a lapedatu afara, aici totu cu acele cuvinte dulci romane ne indulcimu, toti suntemu frati, toti mergemu pre aceeași cale, toti intr`o cointelegere fratiésca, cá unu trupu si unu sufletu facemu pasi inainte in literatura si cultura! Asia legati intru legaturile unitatei nationali vomu ajunge, ddloru, la portulu, la limanulu doritu, la care tindemu prin sprijinirea asociat.

Salutandu-ve, ddloru, cu unu sinceru: bine ati venitu, amu onóre a dechiará adunarea gen. XII. de deschisa.